

БЪДИ РОЗАТА ЗА ОБРАЗА НА ЕДИН УЧИТЕЛ - СУГЕСТОПЕД

ВАНИНА БОДУРОВА

ОБУЧИТЕЛ КЪМ
ФОНДАЦИЯ „ПРОФЕСОР ДОКТОР ГЕОРГИ ЛОЗАНОВ
И ПРОФЕСОР ДОКТОР ЕВЕЛИНА ГАТЕВА“

„Много скоро успях да опозная по-добре това цвете. Върху планетата на малкия принц имаше съвсем простишки цветя, само с един ред листца, които не заемаха никакво място и не безпокояха никого. Те се появяваха сутрин сред тревата и вечер увяхваха. Но това цвете бе поникнало един ден от някакво семе, донесено кой знае отде, и малкият принц беше бдял съвсем отблизо над стръкчето, което не приличаше на другите стръкчета. То можеше да е някой нов род баобаб. Но храстчето скоро спря да расте на височина и почна да си приготвя едно цветче. Малкият принц, който присъствуваше, когато храстчето си сложи една грамадна пъпка, усещаше, че от нея сигурно ще излезе някакво чудесно видение, но цветчето продължаваше и продължаваше да се гизди, прикътано в своята зелена стая. То грижливо подбираше своите бои. То се обличаше бавно, то оправяше едно по едно своите листца. То не искаше да излезе съвсем измачкано, както маковете. То искаше да се появи само в пълния блясък на красотата си. Е, да. То беше голяма кокетка! Тайнственото приготвяне на премяната му продължи много-много дни. И ето, че една сутрин точно в часа, когато слънцето изгрява, то се показа.“ [1]

Шансът, който имаме като преподаватели – сугестопеди е, че можем да бъдем човешки същества - интуитивни, чувствителни, деликатни, внимателни, грациозни, с широка култура, в непрекъснато самонаблюдение.

Сугестопедичната среда го позволява без да задушават нуждите на нито едно от измеренията, които ни съставят – логика, емоция, духовност. За всеки един учител да има право да прояви най-доброто от себе си е равносилно на щастие. В сугестопедичната среда това е задължително изискване. Още по време на първите дни на обучение ние чуваме думи като свещенодействие, катарзис, вдъхновение. Някои от нас не са подготвени за този съкровен обмен, за който душата ни е копняла, и тогава сълзите рукват без задръжки. Други, в процеса на обучение, започват да разбират множеството задачи, които стоят пред учителя – сугестопед и неизменно си задават следния въпрос: „Аз бих ли могъл / могла да се справя?“

Всеки един от нас, обаче, остава запленил от света, който се разкрива, от възможностите, които ни се дават и от красотата, за която проглеждаме или изразяваме все по-смело.

Как се стига до този момент на желание да се надникне в света на Сугестопедията, от другата страна? Обикновено учителите, които се

интересуват, са извървели своя път на професионално търсене и все нещо не им е достигало, за да се почувстват в мир със себе си – това може да е свързано с методика на преподаване, която да ги подкрепи в работата с учениците, би могло да бъде желание за по-добро разбиране на човешката природа, или желание за създаване на нещо ново, различно, по нов и различен начин.

За да се докоснат до това познание, има няколко условия – завършено висше образование, силна мотивация и среща с учителя, за да се начертае индивидуалния път за всеки учител, който би отговорил най-добре на нуждата му по време на обучението.

Но този път не започва с нас, и няма да свърши с нас. Той има свое начало, което се крие в далечната 1966 година и има свои предшественици, които с живота и работата си са го изградили, за да можем да преминем ние по него.

Доктор Георги Лозанов създава научната основа на Сугестопедията и започва да търси своя сътрудник, който да му помогне да я претвори в практика. Така може би поетично, но исторически вярно, се спираме на името и личността на Евелина Гатева, която за първи път се докосва до Сугестопедията като курсистка в курс по немски език в Института по Сугестология, който се е намирал в София, на ул. „Будапеща“9.

Преживяла ползите от необикновения за онова време курс, Евелина Гатева се осмелява да се обърне към доктор Лозанов с думите: „Доктор Лозанов, Вие имате нужда от мен.“ Тази смела заявка привлича вниманието на младия учен, който става все по-известен по света, все по-интересен в България, все по-непонятен с

идеите, които има. В момента, в който една от неговите курсистки, учила немски при нежната, обаятелна и фина Фрау Емилия Чолакова, преподавателка в Института по Сугестология, се обръща така смело към него, доктор Лозанов търси специалист по музика, който най-добре да разбира идеята за създаване на оптимално състояние за достигане по безопасен начин до скритите резерви на човешкия мозък/ ум. Това състояние ще се обозначи в сугестологичната и сугестопедична теория като концентративна психорелаксация.

През 1969 година Евелина Гатева няма оформено образование на висшист – тя е осъзнат самороден талант с богата култура и любов към изкуството. В предговора към монографията „Глобализирано художествено изграждане на сугестопедичния учебен процес“ ще напише 13 години по-късно:

„Най-ранните ми спомени от детството ме отвеждат на сцената. Животът ми започна с песента и с музикалните инструменти. Така се зароди онова „особено“ нещо, което се крие в изкуството – в звуците и в тоновете на словото и музиката, в багрите и формите, в движенията на тялото и в мимиката; онова, което ни очарова, омайва, успокоява и вдъхновява. Това търсене на „особеното“ в изкуството ме отведе да уча при известни вокални педагози у нас и в чужбина, накара ме да работя в НИИ по сугестология, да завърша италианска филология и музикална педагогика.“

Завършването на две висши образования едновременно - италианска филология в Софийски университет „Климент Охридски“ и

музикална педагогика в Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство "Проф. Асен Диамандиев", гр. Пловдив - ще е най-яркото доказателство за разкриване на скритите резерви на човешката личност, водено от Любовта.

След това всичко, което следва, е история, написана в учебниците ни по чужди езици, претворено в детските опери по математика за експерименталните училища, втъкано в дидактичните песни по английски, немски, френски, италиански, испански езици, в учебника по география за 4 клас, в дублиращото обучение по чужд език за децата от експерименталните училища, в няколкото монографии, в ръководството за преподаватели по чужди езици, в записите от представянията в Русия и Москва, в снимките от Канада, САЩ, Австрия, в построената експериментално програма от цялостни музикални класически произведения...един щедро раздаващ се талант, който не пести нищо, за да постигне високо поставената от доктор Лозанов цел – да създаде най-красивите дрехи на сугестопедията, а той по-късно ще каже:

„Тя направи методиката красива.“

От нея днес се учим да четем, да преживяваме и да пресъздаваме концертния сеанс, от нея се учим на деликатните жестове, на стремежа към грациозност в движенията, на поетичността в изказа, когато разказваме истории или пишем учебници. Тя се превърна за нас в доктор Гатева, както с топлота я наричаше доктор Лозанов. Тя ни дава кураж, когато потънем в нейните книги. И в същото време по своя мек начин ни поставя едно условие:

„Бъди Розата!“

Не просто се наслаждавай на розата, не просто я посади заедно с твоите ученици, за да им предадеш любовта си към красивото и изящното, не просто я постави в класната стая като жива украса. Не просто...

„Бъди розата!“

За да разгадаем това условие ни се струва нужно до потънем в разбирането и символиката на розата. Защо розата? Може би, както споделя Антоан дьо Сен Екзюпери:

„Малкият принц, който присъществуваше, когато храстчето си сложи една грамадна пъпка, усещаше, че от нея сигурно ще излезе някакво чудесно видение, но цветчето продължаваше и продължаваше да се гизди, прикътано в своята зелена стая. То грижливо подбираше своите бои. То се обличаше бавно, то оправяше едно по едно своите листца. То не искаше да излезе съвсем измачкано, както маковете. То искаше да се появи само в пълния блясък на красотата си.“

Бъди това чудесно видение. Подбирай грижливо своите бои. Обличай се бавно, оправяй едно по едно своите листца. Не излизай съвсем измачкано. Появи се само в пълния си блясък.

Като преподаватели – сугестопеди имаме право да се вслушваме в посланието на поетите, пророците и влюбените. Не е странно да намираме ключ към подготовката си в произведенията на изкуството. Да дешифрираме кодирани съобщения на авторите – ах, да бъдеш чудно видение ти, учителя, който си пример за всички твои ученици, да ги вдъхновяваш, след като грижливо си подбрал

своите бои – материали, източници, подходи. Да не излизаш съвсем измачкан, някак negliже, потънал в урока, а да помислиш за радостта, която си ти за децата и възрастните, които ти се доверяват – благоухай и успокоявай ги с присъствието си. И после, когато се изгубиш, когато срещнеш трудност, не си показвай бодлите – дълга тема за размисъл - а се спри и си припомни:

Бъди розата!

През месец март 1997 година в далечна Япония Мотонубо Сузуки ще защити своята магистърска степен с изследване на тема: „За практическото приложение на сугестопедията в обучението по английски език в средното училище“ [2]. Ученик на Сетсуко Ики и член на Японската Асоциация по Сугестопедия, той ще разкрие една тайна в подготовката на преподаватели от доктор Гатева:

„Роза Сугестопедика е възплъщение на теорията на Сугестопедията. Идеята е на Госпожа Ики и нейните сътруднички госпожа Барбара Фуживара и госпожа Кристин Нютон, която отговаря за рисунката. В тази връзка националното цвете на България е розата. Милър казва:

„Сътрудничката на доктор Лозанов, Евелина Гатева, ни учеше как да четем с музиката. След като ни разкри важността на нашата интонация, тя ни каза, че нашето притеснение дали четем правилно, може да накара учениците да смятат, че материалът е труден. За да се избегне това, Евелина ни каза да си представим една роза и да усетим как вдишваме аромата ѝ, точно с първото

вдишване преди започване на четенето. Когато си представиш една съвършена роза, до учениците достига единствено твоето усещане за положително преживяване и очакване за високи резултати.

Този начин работеше добре за мен, за да успея да преодоля моите традиционни очаквания за ниски резултати. „Розата“ на очакването за високи резултати може да предаде на всеки ученик убеждението, че няма ограничения в ученето.“ [3]

Но преди да стигнем до четенето, което подпомага запаметяването на новия преподаден материал, и има естетически, ритуален, психотерапевтичен и катарзисен характер, събрано в наименованието концертен сеанс, ние можем да откряем един друг труд, който също ни говори за присъствието на розата в подготовката на преподавателя – сугестопед: монографията на доктор Гатева „Говорно - певческа постановка на гласа“ [4]

Мотивацията за такава задължителна подготовка на всеки преподавател се разкрива в следните нейни разсъждения:

„Свежият, правилно поставен и богат на обертонове глас е в състояние да предава най-тънки нюанси на мисълта и словото, да предава обемна информация, да предизвиква спонтанна хипермнезия в момента или с отсрочени прояви, да предизвиква повишена репродуктивност на нови и стари знания, да създава състояния на вдъхновение и просветление; може да отключва психофизиологически възможности.“
(стр.1)

Изискванията към начина на живот на преподавателя – сугестопед имат своето обяснение – дисциплина на духа и тялото в името на най-доброто, което можем да дадем. Без да бъдем актьори, диригенти, режисьори, ние сме ясно творци.

„Откъде трябва да започне говорно-певческата постановка?

От хигиената на гласа, разбира се. Свеж и добре поставен глас изисква:

а) Добро здраве и психическа устойчивост. По време на работата с гласа трябва да избягваме негативни психически преживявания. На стресови ситуации трябва да умеем да гледаме от по-широк и по-далечен ъгъл.

б) Кратки, но ежедневни гимнастически и гласови упражнения, дихателни упражнения, упражнения за отпускане на гласовата мускулатура.

в) Умерено, но разнообразно на витамини хранене. Избягване на дразнещи храни и напитки.

г) Пълнен отказ от употреба на алкохол и пушене.

д) Честа смяна на умствена и физическа дейност

е) По време на ваканции – кратки, но ежедневни гимнастически и гласови упражнения, за да поддържаме тонуса на мускулатурата.

ж) Непрекъснато закаляване на гласа, но същевременно и предпазването му от простуда.“ (стр.4)

Бъди розата!

*“Ежедневни дихателни упражнения
В работата си никога не бива да мислим
за тези упражнения, нито за*

координацията на дихателния и гласов апарат. Ежедневните дихателни упражнения, които тренират гласовия апарат, допринасят за спонтанността на функционирането му по най-правилен начин.

1 упражнение:

*Заставаме пред отворен прозорец.
Представяме си цъфнала роза, слънчева светлина. Вдишваме бавно през носа...“ (стр.6)*

Без да сме изучавали актьорско майсторство, ние търсим, откриваме и възпитаваме в себе си като преподаватели - сугестопеди онзи талант, който е даден на всеки един човек, на всеки един от нас. Според доктор Гатева „този талант във висша степен е свързан с качества на личността: пластичен темперамент и характер, остра наблюдателност и проникателност, отлично самообладание, жива фантазия и въображение, емоционалност от висш порядък, ясна дикция и интонационно богатство на говор и пеене, хармоничност на движения и мимика, изобщо богата физическа и душевна пластичност във всички моменти от работата. Тези качества са от изключителна важност в работата на учителя-сугестопед, заради крайната цел на обучението – да разкрие резервите на обучаващите се, да разгърне тяхната физическа и психическа пластичност в учебния процес, при това в условия на пълна здравна сигурност“ [5]

Дали розата поема цялата отговорност за чудното видение, което е, за провокиране на чувства, които вдъхновяват, издигат, просветляват и пречистват? В древни времена тайните школи са я приемали като най-съвършен израз на вселенската хармонична структура.

Дали ние сме способни да изпълним тази сериозна задача? Учители, които претворяват всички закони на сугестопедията, целия дидактичен материал в сугестопедичен урок и учебен процес и ги изграждат като едно единно художествено цяло, в което те са главните вдъхновители в усвояването на знанията и тяхното практическо приложение от обучаващите се...

И ако тази задача може да ни се стори тежка, ако изпълнението на стремежа и убеждението на доктор Лозанов, че образованието се нуждае от преподаватели от нов тип – безкомпромисно нови, а доктор Гатева дава насоки как да се възпитат тези нови учители, то ние, днешните хора, на които е поверено това богатство, за да го предадем нататък по утъпкания път, винаги можем да се спрем, да се погледнем, да бъдем честни със себе си и да си кажем, поемайки дълбоко въздух: *Бъди розата!*

В памет на доктор Евелина Гатева, доктор Георги Лозанов и всички преподаватели, вървели по този път, за да ни има днес!

За контакт с автора:

vaninastoianova@hotmail.com

[1] Антоан дьо Сен Екзюпери, „Малкият принц“, гл.8, превод на български език Константин Константинов, източник:

<https://chitanka.info/text/2102/10#textstart>

[2] „On a Practical Application of Suggestopedia to English Education in a Senior High School”, A thesis presented to the Faculty of English, Aichi University of Education, March 1997

[3] Alison Miller, 1986: 2-3

[4] Гатева, Е. „Говорно-певческа постановка на гласа“, СУ „Св. Климент Охридски“, Център по сугестология и развитие на личността, 1990

[5] Гатева, Е. „Глобализирано художествено изграждане на сугестопедичния учебен процес“, София, 1982, стр.188-189